

Eglė ŽILINSKAITĖ-ŠINKŪNIENĖ
Vilniaus universitetas

S. LIE. ADESYVO IR ALIATYVO NEUTRALIZACIJOS KLAUSIMU¹

1. Įvadas. S. lie. postpoziciniai vietininkai yra nemažai nagrinėti tiek darybiniu, tiek semantiniu aspektais, tirtas ir šių linksnių santykis su vokiškaisiais, lotyniškaisiais, lenkiškaisiais bei olandiškaisiais vertimo šaltiniais (pvz., Bukantytė 2007, 90–98, 226–232; Fraenkel 1929, 1–29; Gelumbeckaitė 2002; Kavaliūnaitė 2001, 2003, 2009; Laigonaitė 1957a; 1957b; Palionis 1967; Petit 2007; Range 1995; Rosinas 1995; 2000; 2001; 2005; Seržant 2004; 2005; Zinkevičius 1982; Žilinskaitė 2007; 2010). Daugelyje minėtųjų darbų kalbama ir apie kai kurių vietininkų funkcijų sutapimą arba neutralizaciją.

1.1. Senųjų raštų tyrėjai dažniausiai mini statinių linksnių adesyvo ir inesyvo painiojimą (pvz., Gelumbeckaitė 2002, 96–99; Rosinas 1995, 65), kurio priežastys aiškinamos įvairiai. Vieni teigia, kad 16–17 a. autoriai ir vertėjai ne visada suvokė semantinius šių linksnių skirtumus (Palionis 1967, 170). Antri – anaipol, kad vertėjai subtiliai jautė adesyvo ir inesyvo ribas: pavyzdžiui, pasak Kavaliūnaitės, Chilinskio *Naujojo Testamento* vertime adesyvo ir inesyvo vartoseną sietina su gyvumo ir individualumo hierarchijomis: adesyvo linksniu eina aukštą poziciją gyvumo hierarchijoje užimantys kalbos vienetai, o inesyvu – atvirkščiai (Kavaliūnaitė 2001, 107–109; 2003, 47). Treti teigia neutralizaciją buvus tik kai kuriais atvejais: pavyzdžiui, Daukšos *Postilėje* tiek inesyvo, tiek adesyvo forma panašiuose kontekstuose ir vienoda reikšmė gali būti vartojami tik rodomieji bei trečiojo asmens įvardžiai, tikriniai vardai ir asmenų pavadinimai, plg.: *Giwešiu i ūšiam p̄ ir waikštinėšiu tarp̄ iu / ir būšiu iu Diėwú 319₂₅ ~ Bede mieškał w nich 329_{18t} ir giwėšiu i ūs é ir*

¹ Šia tema perskaitytas pranešimas seminare, skirtame prof. Albertui Rosinui (1938–2010) atminti (2011 m. lapkričio 3–4 d., Vilniaus universitetas, seminaro programa ir tezės – žr. <http://www.flf.vu.lt/index.php?id=2947>). Autorė dėkoja seminaro dalyviams už diskusijas.

waikβstinéfiu / ir búfsiu iu Diéwú 237(137)₁₉ ~ bede mieβkał w nich 246₁₅² (plačiau žr. Žilinskaitė 2010, 146–152).

1.2. Be adesyvo ir inesyvo, neretai minimà ir vidaus vietininkų iliatyvo ir inesyvo neutralizacija. Seniesiems raštams tai nėra labai įprastas reiškiny (Palionis 1967, 169t³), jis dažniau minimas kaip tarminė ypatybė, randamà tam tikruose pietų ir rytų aukštaičių plotuose (Zinkevičius 1966, 201), nurodant tipologiškai panašią morfologinę latvių kalbos paralelę (Rosinas 2005, 252). Rytprūsių tekstų tyrėjai mini iliatyvo funkcinio ekvivalento – prielinksninės konstrukcijos *ing + acc.* – vartoseną vietoj inesyvo: Bretkūno *Naujojo Testamento* vertime randamos sintagmos *būti, daryti, mokyti, laikytis, pasilikti, sirgti, gyventi + ing Jeruzalem, Kafarnaum, Izrel, Siloam* (Bukantytė 2007, 72), rasti keli atvejai ir su apeliatyvais: būsenos veiksmožodis + *ing namus, ing palocių, ing miestelį* (op. cit., 80t.; Gelumbeckaitė 2002, 101–103). Prielinksninių akuzatyvo konstrukcijų atsiradimą su vietovardžiais tyrėjos grindžia lotyniško teksto poveikiu (Gelumbeckaitė 2002, 102) ir bažnytinių knygų vertimo tradicija (Bukantytė 2007, 82). Pasak Bukantytės (op. cit., 81), su bendriniais daiktavardžiais ši konstrukcija Bretkūno NT vertime galėjo atsirasti ir iš gyvosios kalbos, tačiau paplitusi ji čia nebuvo. Keli jos pavartojimo atvejai abiejų tyrėjų rasti ir Bretkūno *Postilėje*, Vilento *Evangelijose ir epistolose* bei Mažvydo *Giesmyne*, ji taip pat būdinga kai kurioms lietuvių šnektoms⁴.

1.3. Pašalio vietininkų – adesyvo ir aliatyvo – neutralizacija minima tik keliuose darbuose. Neutralizacijos kontekstas – veiksmožodžių *sėsti(s), stotis(s), gulti(s), dėti, pulti* valdomų pašalio vietininkų gretiminė vartosenà: pavyz-

---

² Čia ir toliau pateikiami pavyzdžiai iš Mikalojaus Daukšos *Postilės* (1599) ir jos vertimo šaltinio – trečiojo Jokūbo Wujeko *Mažosios postilės* leidimo (1590).

³ Palionis pateikia po keletą atvejų iš Daukšos *Postilės*, vadinamosios *Morkūno postilės*, Sirvydo *Punktų sakymų*, *Knygos nobažnystės*, Bellarmino *Katekizmo* ir Bretkūno *Postilės*. Minėtina, kad jo nurodytos Daukšos *Postilės* ištraukos nėra iliatyvo vartosenos vietoje inesyvo pavyzdžiai: sakinyje *trôkβta duβia manôii ir âtpfta nam ūfna taw ūfna 66₁₁ ~ prâgnie duβá moia y omdlewa do domu twoiego 67₇* veiksmožodžiais *trokšti* ir *alpti* žymima kryptinga būsenà, reikalaujanti dinaminio papildymo (plg. kità dinaminį linksnį – aliatyvą, valdomą veiksmožodžio *trokšti* – *Dūβia mânô trôβko taw éfp nákti 620₄ ~ Duβá moia prâgnelâ ciebie w nocy 539₇*), todėl iliatyvo vartosenà čia yra motyvuota; be to, iliatyvu perteikiamas tipinis jo vertimo šaltinis – le. k. konstrukcija *do + gen.*

⁴ Konstrukcija *j + acc.* lokatyvo reikšme vartojama dalyje rytų aukštaičių panevėžiškių ploto, apie Žeimelį, Pašvintį, taip pat Klaipėdos krašte (greičiausiai dėl vokiečių kalbos įtakos) (Zinkevičius 1966, 200; Ambrazas 2006, 34).

džiui, Bretkūno *Biblijos* Evangelijoje pagal Luką su veiksmožodžiais *sėsti(s)*, *gulti(s)*, *dėti* vietos prie objekto reikšme vartojamas aliatyvas, pvz.: Lk 3,9: *kirwis schaknieſp medzia padetas ira ~ securis ad radicem arborum posita est ~ die axt den Bewmen an die wurtzel gelegt* (Gelumbeckaitė 2002, 124t.), o Daukšos *Postilėje* su veiksmožodžiais *sėstis*, *pulti*, *stotis* – adesyvas, pvz.: *Pêtras / pũle k ėl ūf em p Ėjfaus / biłõdamas 288₄ ~ vpadł v kola n Iezufowych 296₆* (Žilinskaitė 2010, 214t.). Aliatyvo vartosenos vietoj adesyvo pavyzdžių duoda ir Ambrazas, pvz.: *Ir ghi miegoia ikki rito metą Koiump io BrB Rut 3,14 ~ Vnd sie schlieff bis morgen / zu seinen füssen* (Ambrazas 2006, 265). Rosinas teigia buvus daug platesnį adesyvo ir aliatyvo neutralizacijos mastą (Rosinas 2000; 2001, 136–152), – tai originali hipotezė, kuriai verifikuoti skirtas šis straipsnis.

2. Aliatyvo ir adesyvo kilmės klausimas. Prieš pereinant prie pašalio vietos linksnų neutralizacijos klausimo, būtina aptarti šių vietininkų kilmę, kuria remdamasis Rosinas grindžia aliatyvo ir adesyvo neutralizaciją ir jos vidinius motyvus.

2.1. Aliatyvo kilmė abejonių nekelia: vienaskaitos ir daugiskaitos formoms būdinga simetrija, jos pasidarytos iš genityvo ir postpozicijos *-pi* < **pie*: *miškó-pi* ir *miškuĩ-pi* (Kazlauskas 1968, 165; Zinkevičius 1982, 23; Rosinas 1995, 75) – taigi, sintetinės formos savo daryba atitinka analitines (plg. *prie miško* = *miškó-pi*).

2.2. Daugiskaitos adesyvo daryba taip pat aiški: formos sudarytos iš senojo lokatyvo su galūne *-su* ir postpozicijos *-pi* < **pie*, o adesyvo formos su *-samp* ir *-semp* esančios pirmųjų perdirbiniai pagal daugiskaitos inesyvo modelį, plg.: *žmonėsu* ir *žmonėsump(i)* > *žmonėsamp(i)*, *žmonėsemp(i)* pagal *žmonėsa*, *žmonėse* (Zinkevičius 1982, 30t.; Rosinas 2001, 156; Ambrazas 2006, 264t.)⁵. Priešingai, vienaskaitos adesyvo kilmės klausimas yra nemažai diskutuotas. Tradiciniu požiūriu vienaskaitos adesyvas yra susidaręs iš senojo (nepostpozicinio) lokatyvo ir postpozicijos *-pi* < **pie* (Stang 1966, 182; Kazlauskas 1968, 160; Zinkevičius 1982, 22), pvz.: *miškíe* + **pi(e)*, *šakáii* + **pi(e)* etc. Kitokią nuomonę yra išsakęs Rosinas: pasak jo, pamatine adesyvo forma buvo pasirinktas ne vienaskaitos lokatyvas, o datyvas. Ši hipotezė autorius grindžiama dviem pagrindiniais argumentais. Pirmia, tokią adesyvo kilmę patvirtina sintaksinė konstrukcija, pavyzdžiui, *sėdėti prieg skomia* ir *sėdėti skomiaip*, plg. ir aliatyvo paralelę: *bėgti prie ugnies* ir *bėgti ugniesp*

⁵ Būta ir kiek kitokių daugiskaitos adesyvo kilmės aiškinimų (pvz., Laigonaitė 1957b, 26t.; Stang 1966, 176; Kazlauskas 1968, 165; Rosinas 1995, 64t.).

(Rosinas 1995, 64; 2000, 174; 2001, 144)⁶. Antra, priėmus šią kilmės teoriją, paprasčiau paaiškinti tokias pronominalines formas kaip *tam-p(i) < *tam p(r)ei* (Rosinas 1995, 59t.), kurias tradicinės teorijos šalininkai grindė analogija: loc. sg. f. **tājė* : ades. sg. f. **tāipie* = loc. sg. m. *tamė* : ades. sg. m. x, kur x = **tampie* (Stang 1966, 247; jam pritaria Zinkevičius 1982, 23).

Minėtoji Rosino teorija sulaukė Seržanto atsako (Seržant 2004; 2005), kurio nuomone, pirmasis – sintaksinės ir analitinės formos struktūros simetriškumo – argumentas nesantis svarus: tai, kad prielinksnio rekcija senojoje lietuvių kalboje (*prieg + dat.*) neatitinka tradiciškai pripažįstamo adesyvo darybos modelio (lokatyvas + *-pi*), galėtų rodyti, kad adesyvo formavimosi laikotarpiu *prie* galėjo valdyti ir lokatyvą⁷, o Rosino pateikiama paralelė, liudijanti sintetinių ir analitinių formų simetriją – s. lie. formos *dėl to* ir *todėl*, *drin to* ir *todrin* – taip pat nėra įtikinamas argumentas, nes pastarosios yra sudarytos vėliau ir kitokiu principu nei adesyvo formos (Seržant 2004, 52). Be to, pasak Seržanto, jei *ā* kamieno daiktavardžių vienaskaitos adesyvo formos ir galėtų būti kilusios tiek iš datyvo, tiek iš lokatyvo, tai *i* kamieno adesyvus vargu ar galima kildinti iš datyvo, o *u* ir *o* kamienų atveju, pasak autoriaus, tai apskritai neįmanoma (Seržant 2004, 55; plg. Schmalstieg 2002, 120, kuris *u* kamieno datyvui rekonstruoja galūnę **-u*). Seržanto manymu, o kamieno adesyvo pagrindu negali būti datyvas todėl, kad pastarasis su **-ei* esanti inovacija, o adesyvo formavimosi metu gausiai vartotos pirminės datyvo galūnės (dab. lie. *-ui*, žem. *-uo*) (Seržant 2004, 54t.; keletas kontrargumentų pateikiama Rosinas 2005, 177tt.; dar žr. Petit 2007, 242–252).

3. Aliatyvo ir adesyvo neutralizacijos būdas ir kontekstai. Priėmęs minėtąją adesyvo kilmės hipotezę, Rosinas aliatyvo ir adesyvo funkcijų pakitimams sieja su jų pagrindu einančių konstrukcijų su prielinksniu *prieg* (atitinkamai – *prieg + gen.* ir *prieg + dat.*) pakitimais. Pasak jo, pirminė konstrukcijos *prieg + gen.* reikšmė buvusi aliatyvinė (plg. pozicinius variantus *prieiti prieg altoriaus* ir *altoriausp*, *prieg skomios* ir *skomiosp*), o konstrukcijos *prieg + dat.* – adesyvinė (plg. *būti prieg altoriui* ir *altoriup*, *sėdėti prieg skomiai* ir *sko-*

⁶ Tokių gretiminių formų gausu senuosiuose raštuose, plg. keletą pavyzdžių iš Daukšos *Postilės*: [*maldos*] *darōmos / yrá Diėwui altoriup io 551*₁₃ ~ *v oltarzá iego 597*₃₈ ir [*Sakramento*] *kitaip ne priimdinėio tiėktai po wiėna ipatine [...] ir tatai prieg altōriui 139*₂₃ ~ *przy oltarzu 146*₈ (plg. variantą su *prieg + gen.*: *karftas padėtas Konstantinopoliia didžiaufioia bazniczioia prieg paties altoriaus 494*₄₉ ~ *przy fāmym oltarzu 528*₄).

⁷ Tai, kad prielinksnis *prie* galėjo valdyti tiek lokatyvą, tiek datyvą, teigia Schmalstieg (Schmalstieg 2002, 120).

miaip). Aliatyvinę konstrukciją *prieg + gen.* pradėjus vartoti kontekstuose su būsenos, o ne slinkties veiksmažodžiais (pvz.: *kurié fu mumis prieg̃ tofiag̃ fkomios fēdi 352*³⁵), aliatyvas taip pat imtas vartoti su būsenos veiksmažodžiais ir įgijo platesnę (adesyvinę) reikšmę (Rosinas 2001, 137–140). Taigi aliatyvas iš dalies perėjo į adesyvo semantinę sferą: kai kurios reikšmės galėjo būti perteikiamos tiek aliatyvu, tiek adesyvu. Minėtąją neutralizaciją Rosinas grindžia trimis kontekstais: adesyvo ir aliatyvo vartoseną adresato funkcija, su veiksmažodžiais *turėti* ir *būti* bei su veiksmažodžiu *prilyginti*, – visi jie aptariami toliau.

3.1. Adresato funkcija. Pasak Rosino, „adesyvinę“ konstrukciją *prieg + datyvas* su statiniais veiksmažodžiais pakeitus „aliatyvinei“ *prieg + genityvas* ir dėl to aliatyvui įgijus platesnę (adesyvinę) reikšmę (Rosinas 2001, 138, 156), su *verba dicendi et sentiendi*, be *prieg + datyvas* ir jo morfologinio koreliato adesyvo, radosi sintagmų su aliatyvu. Taigi adesyvui, kaip rimties ar būsenos, o ne slinkties linksniui, priskiriama būsenos gavėjo beneficento (konkrečiau – adresto) funkcija, iliustruojama DP pavyzdžiais *Wießpatís fkindžes Ieremiôþiuþ ir Ezechiéliþ Pránaþieþ 208*²⁵ ir *Bilo tad' Ieremiôþiuþ 60*¹¹, o aliatyvas šią funkciją įgijęs vėliau ir tapęs adesyvo ir datyvo sinonimu (op. cit., 138t.).

Peržvelgus DP kontekstus su kalbėjimo veiksmažodžiais, matyti, kad adresato funkcija yra būdinga tik dviem iš minėtųjų linksnių – datyvui ir aliatyvui, pvz.: *Angelas [...] táre iei tais žódžiais 440*²¹ ~ *Anyol [...] ržekl̃ iey tymi fłowy 456*⁸; *Anoieg walándoi bilôio Iefus miniómus / ir anúmþ kurié búwo atêie iop̃ 154*²⁹ ~ *mowil̃ Iezus ržeþami / y do nich ktorzy byli przyþbli do niego 160*^{30t}; *Táre tad' Mariá Angełop̃ 438*⁹ ~ *Ržeklá tedy Márya do Anyolá 454*^{7t}. Adresato funkcija yra viena iš pagrindinių *dativus commodi et incommodi* atmainų, nuo seno priskiriama šiam linksniui (plačiau apie inherentines datyvo funkcijas žr. Ambrazas 2006, 246tt.). Aliatyvo vartoseną adresato funkcija senuosiuose raštuose ir tarmėse yra semantiškai motyvuota, natūraliai išriedėjusi iš judėjimo tikslo reikšmės aliatyvo, – adresatas suvokiamas kaip kalbėjimo tikslas⁸.

Adesyvui adresato funkcija nėra ir niekada nebuvo būdinga. Kontekstuose su kalbėjimo veiksmažodžiais jis žymi rašytinį šaltinį ir nurodo jo autorystę: *Magdēlena bú kuriū wiffūfiamp̃ kęturiūfiamp̃ Ewangelíftofiamþ*

⁸ Apie adresato aliatyvą ir datyvą senuosiuose raštuose žr. Ambrazas 2006, 263t.; Bukantytė 2007, 90tt.; Gelumbeckaitė 2002, 72tt.; Kavaliūnaitė 2003, 40; Range 1995, 96tt.; Rosinas 2001, 140tt., tarmėse – Laigonaitė 1957b, 35.

Wiešpati pátepe 478₁₃ ~ *ktora v wšytkich czterzech Ewángelistow Pána pomázála* 511_{45t}⁹. Šią reikšmę patvirtina ir sintagmų vertimo šaltiniai: le. k. konstrukcijos *u + gen.*; plg. Rosino cituotų pavyzdžių lenkiškuosius atitikmenis: *ant' kuriu Wiešpatís škúndžes Ieremiôbiuš ir Ezechiélip Pránašieš* 208₂₅ ~ *ná ktore šie Pan škáržy v Ieremiašá / y v Ezechielá Proroká* 216₃₇; *Bišo tad' Ieremiôbiuš* 60₁₁ ~ *Mowi tedy v Ieremiašá* 59₄₂. Adesvyvas senuosiuose raštuose randamas tik su klausimo ir prašymo veiksmažodžiais (*iš*)*klausti(s)*, (*iš*)*prašyti*, tačiau jie conceptualizuojami ne kaip kalbėjimo tikslo, o kaip ketinimo gauti informaciją iš prašomojo asmens predikatai (semantiškai tapatūs *geisti*, *elgetauti* tipo veiksmažodžiams). Jų valdomas adesvyvas koreliuoja ne su aliatyvu ar datyvu, o su akuzatyvu ir *nuog + gen.* junginiais, plg.: *šurŋnko wišsús wišfnišus kunigú ir Dâktarus Žydu / ir klâufes i ūfiám p wîetos / kur turétu Chrištus vžgimt* 60₃₆ ~ *y pytal šie od nich miešcá* 60₁₁; *Néššá kad' i ūš klâufe: bu dêra šubatoié izgîdiš?* 339₁₁ ~ *Bo gdy ich zopytal: Iešli šie godži w Sobote vždráwiác* 350₈ ir *PRiéo Wiešpatiešp Iéšausšp mótina šunú Žebedéušo / klóniodamós ir prašídama kog' nŭš io* 483₂ ~ *prošac czegoš v niego* 515₁₈.

Taigi mintis, kad adesvyvas ir datyvas kaip, Rosino nuomone, morfologiškai koreliuojantys linksniai buvo susiję ir semantiškai – žymėjo adresatą, – o aliatyvas šią funkciją įgijo vėliau, pakitus prielinksninių konstrukcijų *prieg + gen.* ir *prieg + dat.* funkcijoms, negali būti pagrįsta nei senųjų raštų duomenimis, nei aptariamųjų linksnių semantika.

3.2. Veiksmažodžiai turėti ir būti. Dar vienas Rosino pateikiamas aliatyvo ir adesvyvo neutralizacijos kontekstas – aliatyvo vartoseną vietoje adesvyvo ar datyvo pasakymuose su statiniais veiksmažodžiais *turėti* ir *būti*, pvz.: *Wiešpatís šawúmp' atâies / ne turéio i ūšemp' wîetos* 41_{1t} ~ *nie miał v nich miešcá* 40₃₁ ir *gêra wála ir nôra i um p' tur* 608₁₅ ~ *dobrá wola y cheš do nich máia* 472₃₀; *Ne prišáifkimę [...] idánt m uš u m p' turétu daugešŋ garbé kursai kîtas wálgimas'* 40₃₉ ~ *Nie dopuščžamy [...] áby nam miał wiecey mákowác ktory inšy pokarm* 40₁₄; *špacžei aprašínêie múmus treiopa vrêda ir wéikala Dwášios S. wienás kuris yra pašáuloš / ántras iztikimumpiumš W. o trêczes petiešp [sic!] W. Chrištaušp* 215_{33–36} ~ *Ieden ktory iešt ku šwiátu / drugi ku wernym Paňškim / á trzeci ku šámemu Pánu Chryštufowi* 224_{12–14}. Neutralizacijos atvejais šie kontekstai palaikyti neatkreipus dėmesio į jų vertimo

⁹ Dar plg.: *kaip parašíta yr / Ifaiieš Pránašieš* 25₃₄ ~ *iáko iešt nápišano w ksiégach Mow Izáiašá Proroká* 26₁₀ ir *Kaip parašíta knigofia kalbú Jšáios Pránašo* 29₁₉ ~ *Iáko nápišano w ksiégách Mow Izáiašá Proroká* 29₃₀.

šaltinius (Rosinas 2001, 139 nurodyti pavyzdžiai tik lietuvių kalba) ir pritaikius tik formalųjį sintaksinį kriterijų. Semantinė adesyvo ir aliatyvo analizė rodo, kad šie linksniai minėtaisiais atvejais atlieka visiškai skirtingas funkcijas. Adesyvu *iūfemp* yra žymima vieta asmenų aplinkoje, jų asmeninėje sferoje (tai rodo ir lenkiškasis atitikmuo *u + gen.*), dar plg.: *Wießpatis Iėjus yra Pharižėjusieþ ant' pietú* 478₃₀ ~ *Pan IEžus ieft v Pháryzeuþá ná obiedźie* 512₁₀; *i [Kristų] wel węde Caiphóþeuþþ / kuriámþ kaip' augþczėjufiamþ kunigieþ / búwo furikimas Dáktaru ir wírefniuiu* 159₃₄ ~ *v ktorego / iáko v nawyżþego Biskupá* 165₃₈. Aliatyvais *iump*, *mufump* žymimas emocinis adresatas (dar plg. *didėfni troþkuma turí parėdniumþ / žemcziúgump' / ir bragiumþ' daiktump'* 525₉ ~ *chuc máia do stroiow / obiorow / perel y drogich rzeczy* 570₁₀), o aliatyvais *paþaulop*, *iztikimumpiumþ*, *petieþþ* [sic!] *W. Chriþtaufþ* – tikslas ir paskirtis (dar plg. *ioğ patís tikėimas gana yrá izgānimop* 519₂ ~ *famá wiára dofyć ieft ku zbáwiewiu* [sic!] 564₃₄). Minėtosios aliatyvo reikšmės yra išriedėjusios iš konkrečios aliatyvo judėjimo tikslo reikšmės ir koreliuoja su datyvu. Šios reikšmės aliatyvui judėjimo veiksmožodis nėra būtina sintaksinė ir semantinė vartosenos sąlyga, todėl kontekstai su predikatais *turėti* ir *būti* nelaikytini adesyvo ir aliatyvo neutralizacijos pavyzdžiais. Tam prieštarauja ir abiejų linksnių semantika.

3.3. Veiksmožodis *prilyginti*. Po Rosino teigtų prielinksninių konstrukcijų vartosenos pakitimų, aliatyvas vietoj datyvo imtas vartoti ir su veiksmožodžiu *prilyginti* bei jo vediniais (Rosinas 2001, 139), pvz.: *kuríu giwatá wifsiémus daiktāmus filpniáuþiemus paþaulo yrá priliginamá* 581_{10t} ~ *ktorych żywot wþytkim naþtábþym rzecżom ųwiátá bywa przyrownány* 628₁₃ ir *giwatá mūfu / ámziop Angeļu priliginta toli trumpesnė yrá / neğ anós zuweles* 580_{4t} ~ *żywot náþ do wieku Anyelþkiego przyrownány dáleko krotþþ ieft / niþli oney rybki* 627₁₀. Mintis, kad aliatyvas šią reikšmę įgijęs tik pakitus prielinksninių konstrukcijų vartosenai, ir šiuo atveju kelia abejonių: aliatyvui būdingą lyginimo standarto funkciją tam tikros sandaros lyginamosiose konstrukcijose (su veiksmožodžiais *pridėti* ir *prilyginti*) patvirtina senųjų raštų duomenys, ši reikšmė yra viena iš abstrakčiųjų aliatyvo funkcijų, artima adityviniam aliatyvo tipui (plačiau žr. Žilinskaitė 2010, 233t.), pvz.: *wiffá žėme [...] pridėta płatáufþ dagáufþ / yrá kaip' mažiáuþias punktėlis* 579₄₃ ~ *wþytka žiemiá [...] przyłozona do þerokiego niebá / ieft iáko namnieyþþ punkćik* 626_{50t}.

4. Aliatyvo, datyvo ir adesyvo santykis. Semantiniu požiūriu aliatyvas ir datyvas yra glaudžiai susiję linksniai: senuosiuose raštuose gausu konteks-

tų, kuriuose šie linksniai vartojami ta pačia funkcija. Jų semantinės paralelės atspindėtos pirmoje lentelėje.

1 lentelė. **Aliatyvo ir datyvo semantinės paralelės**

Funkcija	Datyvas	Aliatyvas
Judėjimo tikslas	<i>m úm us priârîtisîs karalîfte dagáu s 123₉ ~ sîe nam przybliży krolestwo niebieskie 129₅₀;</i>	<i>Ir priârîtinós [mokiniai] mié stelo p kurio p êio 189₃₁ ~ przybliżyli sîe do miáfteczka do ktorego bli 198₁₁;</i>
Adresatas	<i>Pharižéus [...] Mélde s fa w ne Diéwui 315₁₄ ~ Modlił sîe s obie nie Bogu 324₅₁;</i>	<i>idant' uż mané [...] Diéwo p mełtumbites 539₃₄ ~ sîe [...] do Bogá modlilieć 585₄₄;</i>
Emocijų adresatas	<i>mei umis but úmbime Wießpati Diéwui fa wám 463₄₁ ~ wdżieczni byli Pánu Bogu swemu 490₅₀;</i>	<i>teip' pi nnu meiles žmoni úm p / teip' pi nnu pakufnúmo Diéwo p Téwo p fa wóp 178₂₇ ~ pe nny m miłosci ku ludziom: tak pe nny m postußeñstwá ku Bogu Oycu swemu 187_{6t};</i>
Recipientas	<i>siamkiteg nú / ir neßkite w iriaufiam wedžiui 68₁₀ ~ Czèrpacyieß teraz / á nieście przelożonemu wefela 69₃;</i>	<i>kurié [Angelai] wißfados tús mažitelúsius ápgina / ir abidas iu Diéwo p núneßa 520₃ ~ krzywdy ich do Bogá odnoßa 565₂₉;</i>
Abstraktus tikslas	<i>iam' per piktús géidulus fa wúsius dúi wieta / ir priežasti pagúndai 420₁₃ ~ mu przez zle žadze s we / dáieß mieście / y przyczyne pokufy 434_{32t};</i>	<i>wi sîi wi ena džiaugsmo p priežasti tu r bédra 47₉ ~ wbyscy do radości przyczyne spolna máia 46₂₀;</i>
Lyginimo standartas	<i>kuriú giwatá wi sîiemus daiktâmus silpniáu siemus pafáulo yrá priliginamá 581_{10t} ~ ktorych život wbytkim náf-lábßym rzeczom swiátá bywa przyrownány 628₁₃;</i>	<i>giwatá mûfu / á mژیo p Angelu priliginta toli trumpene yrá / neg anós žuweles 580_{4t} ~ život náß do wieku Anyel'skiego przyrownány dáleko krotby iest / nižli oney rybki 627₁₀;</i>
Posesorius	<i>áu kfas vžgúl kará luy / koditas Diéwuy 62₁₆ ~ zlotó należy Krolowi / kádži lo Bogu 61₃₃;</i>	<i>ne Žy dus / nei pāhonis / nei heretikus / kurié to p nēwadop'¹⁰ bažnīczios wißfur effancziós ne vžguli 526b(526)₂₅ ~ ktorzy do tego niewodu Kościóla powbechniego nie należa 527₃₉;</i>

¹⁰ *Nevadas* – didelis tinklas, LKŽ^e.

Aliatyvo ir datyvo sinkretizmas tipologiškai yra labai būdingas reiškinys. Kalbose, turinčiose abu šiuos linksnius, aliatyvas gali pakeisti datyvą įprastinėmis pastarojo reikšmėmis. Be to, aliatyvas dažnas kaip datyvo šaltinis (Creissels 2009, 621). Keturiasdešimties areališkai ir genetiškai skirtingų kalbų tyrimas leidžia išskirti 33 aliatyvo reikšmes, kurių pagrindinės sutampa su tipinėmis datyvo reikšmėmis: recipientas, beneficentas, adresatas, tikslas etc. (Rice, Kabata 2007, 486, 494). Natūralu, kad šios aliatyvo ir datyvo sąsajos matomos tiek senojoje lietuvių, tiek lenkų kalbose¹¹.

Adesyvo semantika nuo aptartosios aliatyvo ir datyvo labai skiriasi. Pirmiausia dėl to, kad visos abstraktesnės adesyvo reikšmės yra išriedėjusios iš pirminės statinės buvimo prie objekto ar buvimo asmens aplinkoje reikšmės. Net labai retais atvejais, kai adesyvo ir aliatyvo reikšmės yra panašios, jos yra nuėjusios visiškai kitokį gramatinimo kelią. Pavyzdžiui, nors abiem linksniams galima priskirti posesoriaus vaidmenį (plg.: *Didefnis [tikėjimas] búwo taip' ligôniþ žmonáiþ* 369¹⁴ ~ *Wietþa [wiara] bylá v tey chorey niewiáfty* 381²⁹ ir *iam' yra priraþítas apreißkimas sunaus / ir tu apstëpimu / kurié sunáuþþ priéitis arba vþgúl* 435⁴⁰ ~ *tych táiemnic ktore do Syná przynaleþa* 451²²)¹², adesyvo vartoseną yra pagrįsta statine lokacijos schema (*Y is located at X*, Heine 1997, 50t.), o aliatyvo – dinamine tikslo schema (*Y exists for / to X*, op. cit. 59tt.). Minėtieji kontekstai negali būti laikomi sinonimiškais.

Išryškinti aliatyvo ir datyvo bei adesyvo semantiniai skirtumai prieštarauja aliatyvo ir adesyvo neutralizacijos teorijai. To nepatvirtina nei senųjų raštų duomenys, nei šių linksnių vertimo šaltiniai. Datyvo ir adesyvo semantinis (ne morfologinis!) nesuderinamumas leidžia suabejoti ir adesyvo kilmės iš datyvo ir postpozicijos **pie* teorija. Į šią linksnių semantikos problemą dėmesį yra atkreipęs Schmalstieg, pateikęs alternatyvų prielinksninių junginių semantinės evoliucijos scenarijų. Pabrėžęs ide. kalbų linksnio fleksijos semantikos svarbą pirminiuose junginiuose su prielinksniais, ankstesnėje epochoje atlikusiais tik intensifikatorių vaidmenį, jis teigia, kad **prei* su datyvu turėjo etimologinę judėjimo tikslo reikšmę, o **prei* su lokatyvu – statinę adesyvinę reikšmę. Susiformavus aliatyvui iš **prei* su genityvu, konstrukcijos **prei* + datyvas galėjo pereiti į konstrukcijų **prei* + lokatyvas semantinę sferą, t. y., įgyti adesyvinę reikšmę (Schmalstieg 2002, 120t.).

¹¹ Turimos omenyje „aliatyvinės“ lenkų kalbos konstrukcijos *do + gen.* ir *ku + dat.*

¹² Abiem atvejais posesyvumas nėra prototipinis (posesumas prototipiniu atveju yra konkretus objektas, esantis posesoriaus įtakos sferoje).

5. **Adesyvas ir aliatyvas su veiksmažodžiais *sėsti(s)*, *stotis(s)*, *gulti(s)*, *dėti ir pulti*.** Kaip jau minėta įvade, pašalio linksniai vienas kitą gali pakeisti pasakymuose su predikatais *sėsti(s)*, *stotis(s)*, *gulti(s)*, *dėti* ir *pulti*. Gelumbeckaitės duomenimis, Bretkūnas šiuose kontekstuose dažniau renkasi aliatyvą (2002, 124t.), o Daukša – adesyvą, pvz.: *fezdamiés skomíeip / ir keldamiés nūg ios* 126₄₅ ~ *siadáiac v stołu* 133₄₀; *Pétras / pūle kélúfem p Iésaus / bilódamas* 288₄ ~ *vpadl v kolan Iezufowych* 296₆; *stófsímés sóstie p W. Chríftaus* 360₁₂ ~ *stániemy przed stolica Pána Chrystufowa* 351₁ (plačiau žr. Žilinskaitė 2010, 214t.). DP su veiksmažodžiais *sėstis*, *pulti*, *stotis* vartojami leksemų *kojos* 9x, *skomia* 3x, *keliai* 1x, *sostas* 1x adesyvai. Jie beveik visais atvejais atliepia le. k. adesyvinę konstrukciją *u + gen.*: pavyzdžiui, iš 19 adesyvų *kojosemp* 17 yra verčiama lenkų kalbos prielinksninė konstrukcija *u + gen.*, ir 2 kartus – konstrukcija *przed + instr.* (vartojamas junginys *przed nim*): *pūle kóiofiamp io* 370₄₁ ~ *vpádlá przed nim* 383₂ (t. p. 74₂₂ ~ 75₂₇). Veiksmažodžių *pulti* valdomu aliatyvu *kojump* vieną kartą išverstas įprastas aliatyvo šaltinis – *do + gen.*: *Prašík' / pulk' kóium p* 231₈ ~ *Proś / do nog vpaday* 239₃₂, o antruoju – adesyvinė konstrukcija *u + gen.*: *pahóni puldinéieti kóium p io* 536₂₂ ~ *vpadáiacego v nog iego* 582₄₂. Tačiau vargu ar šių linksnių atsiradimą Daukšos tekste paaiškina tik vertimo šaltiniai.

Atsižvelgiant į visą judėjimo įvykį (subjektas + veiksmažodis + adesyvas / aliatyvas), vieno ar kito linksnio pasirinkimas yra nulemtas skirtingos pasakymo interpretacijos, kurią sąlygoja dėmesio sutelkimas į skirtingas pasakymo dalis (*focus of attention*, Talmy 2000, 269). Aliatyvo vartosenos atveju (*pahóni puldinéieti kóium p io* 536₂₂) svarbesnis ne galinis taškas, o pats veiksmas, jo dinaminis aspektas, todėl dėmesys sutelkiamas į judėjimo kelią, o adesyvo atveju (*pūle kóiofiamp io* 370₄₁) akcentuojamas galinis judėjimo taškas kaip veiksmo rezultato vieta. Dėl šios priežasties minėtieji kontekstai nėra laikytini adesyvo ir aliatyvo neutralizacijos pavyzdžiais¹³.

¹³ Įdomu, kad Anetta Kopecka taip grindžia lenkų kalbos galinio judėjimo taško konstrukcijų *w + loc.* ir *w + acc.* distribuciją: pasakyme *struś schował głowę w piasku / w piasek* akuzatyvu pabrėžiamas kelias, o lokatyvu – galutinis judėjimo įvykio taškas (Kopecka 2002). Skirtingą dėmesio sutelkimą rodo ir kitos lie. kalbos alternacijos: *paslėpti smėlyje / į smėlį*, *nugrimzti purve / į purvą*, *padėti spintoje / į spintą*; dar plg. DP pavyzdžius: (*Jėzus*) *wiftiklúfiá arba fkiapetúfiá būiwiftitas* 500_{30t} ~ *W pieluchy ábo w pláty był uwinion* 536_{13t} ir *Wiftiklúfna yra iwiftitas* 422₄₅ ~ *W pieluchy ieft uwinion* 437₃₁; *nuémes kúna [...] padéio ii grabé sawamé nauiemé* 179_{40t} ~ *zdiawšy ciáto [...] polozył ie w grobie swym nowym* 188_{18t} ir *búdamas iau apkáltas jáytyšfié (kuriúfna buwo indétas nūg Hérodo del' Herodyados [...] 17₃₈ ~ bedač iuz w więzieniu (do ktorego był wfadzon od Herodá dla Herodyady [...] 18₂.*

6. Išvados

6.1. Adesyvo ir aliatyvo vartoseną adresato funkcija, taip pat su veiksmažodžiais *turėti*, *būti* ir *prilyginti* nėra šių linksnių neutralizacijos pavyzdžiai.

6.2. Adesyvo ir aliatyvo gretiminė vartoseną su veiksmažodžiais *sėsti(s)*, *stotis(s)*, *gulti(s)*, *dėti* ir *pulti* taip pat nerodo linksnių neutralizacijos, bet yra pagrindžiama dėmesio sutelkimo skirtumais: aliatyvo atveju akcentuojamas kelias, o adesyvo – judėjimo rezultato vieta.

6.3. Aliatyvas semantiškai koreliuoja su datyvo linksniu (abu žymi judėjimo tikslą, kalbėjimo adresatą, emocijų adresatą, recipientą, abstraktų tikslą, lyginimo standartą, posesorių), – šios sąsajos būdingos ne tik senajai lietuvių ir lenkų kalboms, bet ir yra motyvuotos tipologiniais duomenimis. Adesyvo ir datyvo sąsaja semantiniu požiūriu nepagrindžiama.

6.4. Adesyvo ir datyvo semantinis nesuderinamumas neįrodo adesyvo kilmės iš datyvo ir postpozicijos **prei* teorijos.

ON THE ISSUE OF NEUTRALIZATION OF THE ADESSIVE AND THE ALLATIVE IN OLD LITHUANIAN

Summary

The paper mainly deals with two of the four postpositional locative cases in the old Lithuanian language – the allative and the adessive – and their semantic interrelation. The former case was created by attaching the postposition **pie* ‘near, by’ to the genitive (e. g. *miškó-pi* ‘to the forest’, *miškuĩ-pi* ‘to the forests’) while the singular forms of the latter have two interpretations of their origin. According to the traditional view, the singular forms of the adessive were created by adding the postposition **pie* to the old locative form (Stang 1966, 182; Kazlauskas 1968, 160; Zinkevičius 1982, 22). However, Rosinas suggests that they were formed from the dative and the same postposition **pie*. Rosinas asserts that his theory of the origin of adessive is confirmed by syntactic constructions, cf. *sėdėti prieg skomiaĩ* ‘to sit at the table’, where preposition governs the dative case, and *sėdėti skomiaip* ‘idem’, where the basis of the adessive *skomiaip* is thought to be the dative (Rosinas 1995, 64; 2000, 174; 2001, 144). According to Rosinas, the formation of the allative validates the symmetry of syntactic and analytic forms as well, cf. *bėgti prie miško* (gen. sg.) and *bėgti miškop* (allat. sg.) ‘to run to the forest’.

Having accepted the dative as the basis for the singular forms of the adessive, Rosinas explains that the neutralization of the adessive and the allative was determined by the change of the functions of prepositional constructions *prieg + gen.* and *prieg + dat.*

(Rosinas 2000; 2001, 136–152). The construction *prieg + gen.* had the original allative meaning and was used with verbs denoting motion. As it gradually moved to the contexts with the verbs denoting state (*kurié fu mumis prieg tofiag skomios fedi* 352₃₅ ‘those who sit at the table with us’), the allative case also occurred in static contexts and moved into the semantic field of the adessive (and the dative). In summary, Rosinas considers the adessive and the dative morphologically and semantically close, while the allative acquires some of the functions of the adessive after semantic changes of the construction *prieg + gen.*

Rosinas substantiates the neutralization of the adessive and the allative with the following contexts: 1. usage of both cases denoting addressee; 2. occurrence with the verbs *turėti* ‘have’ and *būti* ‘be’ and 3. the allative governed by the verb *prilyginti* ‘compare’ denoting standard for comparison. The examination of the above-mentioned contexts proves that none of them can be regarded as instances of neutralization of the allative and the adessive. Both cases retain different meanings: it is obvious from both the semantics of the spatial cases and the Polish equivalents of the Lithuanian examples.

The interchangeability of the adessive and allative is possible with the verbs *sėsti(s)* ‘sit down’, *stoti(s)* ‘stand up’, *gulti(s)* ‘lie down’, *pulti* ‘fall upon’, *dėti* ‘put’, cf. *pulti kojosemp* ‘to fall at one’s legs’ / *pulti kojump* ‘to fall to one’s legs’. Nevertheless, they are not confused in these contexts. The choice of the case depends on the focus of attention: in the utterance with the adessive the location of the moved Figure is highlighted while the goal of the Figure’s motion is emphasized in the utterance with the allative.

It is claimed that the allative is semantically highly related to the dative. Such a phenomenon is very common crosslinguistically and is observed also in old Lithuanian when denoting not only Goal of motion, but also addressee, emotional target, purpose, recipient, standard for comparison and possessor. On the contrary, the interrelation of the adessive and the allative (and dative) cannot be proved semantically. The semantic incompatibility of the adessive and the dative casts doubts on the dative as the etymological basis of the adessive as well.

ŠALTINIAI

DP – Mikalojaus Daukšos Postilės elektroninis tekstas, parengė Veronika Adamonytė, Ona Aleknavičienė (vadovė), Milda Lučinskienė, Jūratė Pajėdienė, Mindaugas Šinkūnas ir Eglė Žilinskaitė, 2006, saugomas LKI Kalbos istorijos ir dialektologijos skyriuje, Senųjų raštų duomenų bazėje, inventoriaus Nr. T-46.

Mikalojaus Daukšos Postilės abėcėlinė žodžių formų konkordancija, parengė Veronika Adamonytė, dr. Ona Aleknavičienė (vadovė), Milda Lučinskienė, Jūratė Pajėdienė, Mindaugas Šinkūnas, Vytautas Zinkevičius (programuotojas) ir Eglė Žilinskaitė, 2006, saugoma LKI Kalbos istorijos ir dialektologijos skyriuje, Senųjų raštų duomenų bazėje, inventoriaus Nr. K-46-1.

WP³ – Pořtilla Catholica Mniefyza [...] Przeg D. Jakvba Wuyka [...] W Krakowie, 1590 (VU bibliotekos egzempliorius (sign. II 5343) ir Jonas Palionis (red.) , *Mikalojaus Daukřos 1599 metų POSTILĖ ir jos řaltiniai*, Vilnius: Baltos lankos, 2000).

LITERATŪRA

Ambrasas Vytautas 2006, *Lietuvių kalbos istorinė sintaksė*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Bukantytė Eglė 2007, *Martino Liuterio Naujojo Testamento (1522–1546) įtaka Jono Bretkūno Naujojo Testamento vertimui (1579–1580) sintaksės aspektu*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Creissels Denis 2009, Spatial cases, in Andrej Malchukov, Andrew Spencer (eds.), *The Oxford handbook of case*, Oxford: Oxford University Press.

Fraenkel Ernst 1929, *Syntax der litauischen Postpositionen und Präpositionen*, Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung.

Gelumbeckaitė Jolanta 2002, *Linksnų ir prielinksnių konstrukcijų sintaksė Jono Bretkūno Biblijos Evangelijoje pagal Luką*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.

Heine Bernd 1997, *Possession: cognitive sources, forces, and grammaticalization*, Cambridge: Cambridge University Press.

Kavaliūnaitė Gina 2001, Adesyvas Chylinskio Naujojo Testamento vertime, *Acta Linguistica Lithuanica* 45, 93–111.

Kavaliūnaitė Gina 2003, Postpozicinių vietininkų sistema Chylinskio Naujojo Testamento vertime, *Acta Linguistica Lithuanica* 49, 33–49.

Kavaliūnaitė Gina 2009, Die statischen Lokalkasus bei Bretke und in anderen altlitauischen Texten, *Acta Linguistica Lithuanica* 61, 41–59.

Kazlauskas Jonas 1968, *Lietuvių kalbos istorinė gramatika (kirčiavimas, daiktavardis, veiksmažodis)*, Vilnius: Mintis.

Kopecka Anetta 2002, The semantics of accusative and locative case markers in the expression of goal-oriented motion in Polish, in *Cognitive Conference of East of Eden, Turku, Finland, 14–16 September 2002* (abstract).

Laigonaitė Adelė 1957a, *Vietininkų reikšmė ir vartosena dabartinėje lietuvių kalboje*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla.

Laigonaitė Adelė 1957b, Pařalio vietininkai dabartinėje lietuvių kalboje, in Chackelis Lemchenas (red.), *Kai kurie lietuvių kalbos gramatikos klausimai*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 21–39.

Palionis Jonas 1967, *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII a.*, Vilnius: Mintis.

Petit Daniel 2007, Syncrétisme, sous-spécification et création casuelle dans les langues baltiques, *Bulletin de la Société de linguistique de Paris* 102(1), 325–366.

Range Jochen D. 1995, Allativ und Adessiv in altlitauischen Texten des 16. Jahrhunderts, *Linguistica Baltica* 4, 93–102.

Rice Sally, Kaori Kabata 2007, Crosslinguistic grammaticalization patterns of the alative, *Linguistic Typology* 11, 451–514.

Rosinas Albertas 1995, *Baltų kalbų įvardžiai: morfologijos raida*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Rosinas Albertas 2000, Inesyvo ir adesyvo formų kilmės ir raidos klausimu, *Baltistica* 34(2), 173–183.

Rosinas Albertas 2001, Postpoziciniai vietininkai: kilmė, funkcijų pakitimų vidiniai motyvai, in Idem, *Mikalojaus Daukšos tekstų įvardžių semantinė ir morfologinė struktūra*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 136–152.

Rosinas Albertas 2005, Dar dėl adesyvo kilmės aiškinimo, *Baltistica* 40(2), 177–181.

Schmalstieg William R. 2002 (rec.), Albertas Rosinas, Mikalojaus Daukšos tekstų įvardžių semantinė ir morfologinė struktūra, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001, *Baltu filologija* 11(2), 115–122.

Seržant 2004 – Илья А. Сержант, К вопросу об образовании адессива, *Acta Linguistica Lithuanica* 51, 49–57.

Seržant 2005 – Илья А. Сержант, Возражения к статье Росинаса „Dar dėl adesyvo kilmės aiškinimo“, *Acta Linguistica Lithuanica* 53, 101–106.

Stang Christian S. 1966, *Vergleichende Grammatik der baltischen Sprachen*, Oslo, Bergen, Tromsø: Universitetsforlaget.

Talmy Leonard 2000, *Toward a cognitive semantics* 1, Cambridge: MIT Press.

Zinkevičius Zigmąs 1966, Lietuvių dialektologija, Vilnius: Mintis.

Zinkevičius Zigmąs 1982, Lietuvių kalbos postpoziciniai vietininkai, *Baltistica* 18(1), 21–38.

Žilinskaitė Eglė 2007, Adesyvas Mikalojaus Daukšos *Postilėje*, *Baltistica* 42(3), 407–422.

Žilinskaitė Eglė 2010, *Vietos raiška Mikalojaus Daukšos Postilėje: postpoziciniai vietininkai ir jų funkciniai ekvivalentai*, Daktaro disertacija, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Eglė ŽILINSKAITĖ-ŠINKŪNIENĖ

Baltistikos katedra

Vilniaus universitetas

Universiteto g. 5

LT-01513 Vilnius

Lithuania

[egle.zilinskaite@flf.vu.lt]